

VRELCI

Leto VII. — Št. 7 (73)

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI ZDRAVILIŠČA ROGAŠKA SLATINA

Julij 1979

UGOTAVLJANJE ZAHTEVNOSTI DELA

V 4. številki Vrelcev je bila opisana metoda ugotavljanja zahtevnosti dela. Ker je tema izredno zanimiva za vse delavce, smo se odločili, da nadaljujemo z zapisom o nadaljevanju dela na tej nalogi.

Komisija UZD je po enem mesecu napornega in trdega dela ovrednotila zahtevnost vseh opravil. Celotno gradivo je bilo v javni razpravi od konca aprila do srede maja.

V vseh enotah so delavci pozorno obravnavali predlog vrednotenja zahtevnosti dela. Rezultat tega je bilo veliko število pripomb in predlogov. Komisija je v skladu s standardiziranim načinom dela pregledala vse pripombe in upoštevala tiste, ki so bile utemeljene. To ni niti preprosto niti prijetno delo. Člani komisije so bili v nekaterih sredinah izpostavljeni pritiskom, ki niso bili vselej utemeljeni. Vsi v komisiji smo si oddahnili, ko smo pretehtali zadnji predlog. To je zares težavno, izredno občutljivo in zahtevno delo. Zato je potrebno

vsem članom komisije UZD izreči priznanje.

Še nekaj o pripombah in predlogih na rezultate dela komisije UZD.

Nekateri predlogi so bili umestni in so pomagali razrešiti nejasnosti okrog določenih opravil. Drugi pa so bili neutemeljeni, neusklajeni s temeljnimi principi in nazadnjaški. Vsi delavci, vrednotenja zahtevnosti dela ki so prispevali svoje pripombe bodo prejeli pismeni odgovor.

Kaj sedaj?

Naslednja faza je še en korak v občutljivi verigi urejanja osnove za delitev OD. Uvedba vsakega novega vrednotenja dela je povezana z naslednjimi problemi:

— politika delitve OD;

— uskladitev starih in novih osnov za delitev OD, ki so rezultat vrednotenja zahtevnosti dela;

— masa sredstev za delitev OD.

1. Politika delitve OD je na eni strani odvisna od območnega družbenega dogovora in samoupravnega spoznanja branže, ki govorita o delitvi dohodka in sredstev

za OD. Na drugi strani pa jo pogojujejo razvojni cilji naše delovne organizacije, pomanjkanje kadrov in podobno. Na osnovi teh temeljnih izhodišč opredelimo teže posameznih zahtev in rast stopenj, kakor tudi maksimalni razpon med najenostavnejšim in najbolj zahtevnim delom. Ta je za gostinsko in turistično dejavnost 1:5,5.

2. Kadar so premiki glede točkovnih vrednosti veliki pri določenih opravilih, jih je potrebno predhodno izgladiti. Sicer je uvedba novega sistema zelo težavna. Kot vemo, noben delavec ne more na osnovi novega vrednotenja zahtevnosti dela dobiti nižjo osnovo od stare. Ta problem razrešimo na dva načina:

— »zamrznemo« staro osnovo,

— delavca razporedimo na zahtevnejše in s tem višje ovrednoteno opravilo.

3. Praktično najpomembnejše dejstvo pri uvedbi novega sistema pa je možnost povečati maso sredstev za delitev OD. Izkušnje kažejo, da moramo pri uvedbi novih osnov za delitev OD računati z najmanj 20% povečano maso sredstev za OD. Del teh sredstev je potreben za izravnave, del pa za nominalni dvig osnov. Kot vemo pa je edini način za dosego večje mase sredstev za delitev OD boljši poslovni rezultat, ki je posledica učinkovitejšega gospodarjenja in še zlasti višje storilnosti dela. Samo pod tem pogojem bo možno uvesti novi sistem in mu zagotoviti normalne razmere funkcioniranja.

Zakon o združenem delu je z uvedbo del in nalog želel doseči večjo elastičnost pri razporejanju delavcev v skladu s potrebami delovnega procesa. Zato ni več umestna identifikacija delavca z nekim okostenelim »delovnim mestom«, ki ni

skupek opravil, ki jih delavec dejansko izvaja. Odločba, na osnovi katere delavec združuje delo z ostalimi delavci OZD je lahko kombinirana. Delavec namreč v določenem planskem obdobju opravlja dve ali več opravil. V mesecu juniju bodo pripravljene odločbe, pri katerih oblikovanju tesno sodelujejo vodje organizacijskih enot in strokovne službe. Ugotoviti bo potrebno, koliko nam poslovni rezultati v prvem polletju dopuščajo povečati maso sredstev za OD in kdaj bo na tej osnovi možno uvesti nov sistem.

Vrednotenje zahtevnosti odkriva organizacijske pomanjkljivosti, kadrovske probleme in probleme na področju stimulativnega nagrajevanja. Vendar samo s tem ne moremo razrešiti vseh teh težav. Tudi vsa ostala nezadovoljstva, ki se iz različnih vzrokov kopičijo v posameznikih ali v kolektivu, ob uvajanju novih osnov za delitev OD izbijejo na dan in diskreditirajo sicer pošteno in strokovno opravljeno delo.

Na koncu naj ponovno poudarim, da je delež OD, ki izhaja iz vrednotenja zahtevnosti, le eden od elementov celovitega sistema delitve OD. Nujno potrebno je dograjevati elemente, ki upoštevajo uspešnost posameznika, rezultate dela TOZD in minulo delo. Prav tako je potrebno dograjevati sistem napredovanja. Vsakomur, ki je uspešen pri svojem delu in ki se želi strokovno izpopolnjevati, moramo omogočiti napredovanje.

Takšno pojmovanje omogoča pravilno razumeti, kam mora biti usmerjena energija nas vseh. Ne v administrativno borbo, da bi si zagotovili čim višje osnove za OD, pač pa v uspešno delo. Saj samo to lahko določa višino OD slehernega delavca.

MISLI VELIKEGA REVOLUCIONARJA

Katera demokratična pravica in katera svoboda lahko zamenja tiste demokratične pravice in tiste svobode človeka, ki mu omogočajo, da — osvobojen sistema razredne eksploatacije in političnega podrejanja v sistemu centralistične države — sam odloča o pogojih, sredstvih in plodovih svojega dela in ustvarjanja, s tem pa tudi o družbenih razmerah, v katerih živi in dela.

Takšna samoupravna svoboda zagotavlja tudi svobodo osebne lastnine, toda takšne, ki izraža pravico vsakega državljanca, da svobodno razpolaga s plodovi svojega, ne pa tujega dela.

EDVARD KARDELJ, 1977

DOKTORSKA DISERTACIJA O HIDROKEMIJI ROGAŠKEGA SLATINSKEGA PODROČJA

Aprila 1979 je na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze »Edvarda Kardelja« v Ljubljani, v javnem zagovoru, ki sta mu prisostvovala tudi direktor zdravilišča tov. L. Libnik in predsednik delavskega sveta tov. dr. M. Istenič, uspešno obranil svojo doktorsko disertacijo naš dolgoletni strokovni in znanstveni sodelavec tov. prof. Vojko Ozim.

V komisiji za obrambo disertacije, ki jo je vodil dekan FNT dr. Karba, so bili profesorji ljubljanske univerze dr. Modic, dr. Kosta ter dr. Dular in iz zagrebške univerze profesor dr. Režek.

V nadaljnjem podajamo vsebinske izvleček iz disertacije, ki ima naslov:

HIDROKEMIJA IN PROBLEMI EKSPLOATACIJE VRELČNEGA PODROČJA ROGAŠKE SLATINE. OBENEM PRISPEVEK K UREDITVI IN RACIONALIZACIJI EKSPLOATACIJE VRELCEV.

Disertacija zajema rezultate 10-letnega proučevanja vrelčne problematike rogaškega slatinskega področja s stališča hidrokemije in reševanja nekaterih specifičnih problemov, ki so v zvezi z izkoriščanjem vrelcev za potrebe zdravilišča.

Že prva monografija o slatinskih zdravilnih mineralnih vodah izpod peresa mariborskega zdravnika dr. Joh. Benedikta Gründela iz leta 1685 (»Roitschocrene«) opozarja namreč na pojav nestalne mineralizacije in občasnega kaljenja mineralne vode iz Glavnega vrelca, poznejšega Templa, predvsem v odvisnosti od meteoroloških prilik (mokrih in sušnih obdobjih). Prav ta pojav, namreč sezonsko nihanje mineralizacije, ob ističasni postopni demineralizaciji mineralnih vod spremlja usodo prirodnih, pozneje pa tudi umetno pridobljenih vrelcev tako rekoč od časa prve znane analize rogaške mineralne vode (iz leta 1572 — alkimist Leonh. Thurneysser), pa vse do najnovejših posegov z zelo globokimi vrtinami na širšem vrelčnem področju, ki so jih

opravili v zadnjem desetletju.

V obdobju preteklih skoraj 300 let, zlasti v drugi polovici preteklega stoletja pa ni šlo zgolj za prizadevanja, z boljšo ureditvijo vrelcev preprečiti nihanje mineralizacije in še zlasti postopno demineralizacijo vode, temveč obenem za težnjo, pridobiti vse več in več mineralne vode za stalno naraščajoče potrebe zdravilišča.

Zaradi tega so v uvodu disertacije prikazani rezultati hidrogeoloških raziskav rogaškega vrelčnega področja preteklega, polpreteklega in sedanjega obdobja ter vzporedno s tem tudi razvoj-

Dr. Vojko Ozim

na pot in problematika izkoriščanja vrelcev mineralnih vod. Zatem je s primerjavo ustrezno prirejenih analiz mineralnih vod želel ugotoviti, katere vrste mineralnih vod so na tem vrelčnem področju v resnici obstajale in tudi obstajajo. Od vsega začetka je namreč obstajal dvom o tem, da je na tako omejenem vrelčnem prostoru kot je osrednje (klasično) vrelčno področje v središču zdravilišča (pravzaprav na površini nekdanjega »Knetteuma«), možno pričakovati kar tri vrste, med seboj različnih mineralnih vod, to je Templa, Styrie in Donata, kot so jih imenovali.

Navedene mineralne vode so namreč razlikovali praktično vse do pričetka proučevanj dr. Ozima le po stopnji njihove celokupne mineralizacije. Po samo delnem uspehu rekonstrukcije vrelčnega prostora v letu

1907/08 pa je obstajalo mnenje, ki ga je utemeljeval dr. Knett, da gre verjetno za pojave mešanja močno mineralizirane (»juvenilne«) vode s podtalno (»vadozno«) vodo z nizko mineralizacijo, se pravi za tako imenovani »Mischphänomen«.

Dr. Ozim je zato kritično pregledal vse kemijske analize mineralnih vod rogaškega vrelčnega področja od leta 1875 do danes in jih preuredil v sodobno obliko, primerno za njihovo vrednotenje in primerjavo po načelih racionalne kemijske oziroma balneokemijske klasifikacije. Kot signifikantne ione je smatral tiste, ki so v mineralizaciji upoštevani z 20- ali več mekv.-%. Skupno je tako obdelal 25 izbranih kemijskih analiz mineralnih vod iz vrelcev v najožjem (klasičnem) vrelčnem področju Rogaške Slatine od leta 1875—1952 ter 18 kemijskih analiz mineralnih vod tako iz ožjega kot iz širšega vrelčnega področja iz let 1952—1978. Tako je lahko medsebojno primerjal mineralne vode iz nekdanjih vrelcev v »Knetteumu«, tiste iz časa pred njegovo izgradnjo, kot tudi iz vrelcev po novih in najnovejših posegih s plitvimi in globokimi vrtinami na ožjem in širšem vrelčnem področju Rogaške Slatine. Svoje primerjave pa ni zasnoval zgolj na vzporedjanju celokupne mineralizacije mineralnih vod, temveč predvsem na relativni vsebnosti in medsebojnih odnosih signifikantnih ionskih sestavin. Takšna »balneokemijska« metodologija primerjave mu je omogočila praktično izključiti vplive razredčevanja mineralnih vod s podtalnico na celotno mineralizacijo in s tem tudi njihovo realno primerjavo.

Potem, ko je to podrobneje prikazal v posebnih primerjalnih tabelah o ionski strukturi sestava mineralnih vod v osrednjem in na določenih perifernih vrelčnih področjih Rogaške Slatine, je na tej osnovi tudi dokazal, da ni nikakršnega dvoma o tem, da bi tu bila kardakoli prisotna druga mineralna voda kot tista, ki so

jo pozneje našli z globokim vrtanjem v andezitnem tufu tudi na širšem vrelčnem področju v velikih globinah, od 265 do 580 m (vrtine V-6/67, V-3/67 in K-2/75). Te mineralne vode pa ne glede na višino svoje mineralizacije vseskozi ustrezajo balneokemijskemu tipu Mg-Na-HCO₃-SO₄-kislice oziroma mineralni vodi vrste Donat. Pri vseh pregledanih mineralnih vodah je namreč na osnovi balneokemijskega prikaza njihovega strukturnega sestava postalo očitno, da prihaja do postopno nižje mineralizacije in občasnega nihanja njene mineralizacije zaradi že po Knettu ugotovljenega mešalnega fenomena, ko podtalnica prodira v vrelčne poti visoko mineralizirane primarne mineralne vode, ki skupno s CO₂-plinom izvira iz velikih globin vodonosnega andezitnega tufa. Tudi prof. Bačeve prvotno plitve vrtine v osrednjem vrelčnem področju so bile očitno izpostavljene istemu fenomenu. Šele takšno zajetje mineralne vode, ki sega neposredno v primarni vodonosnik in lahko zanesljivo izloči vplive podtalnice, daje mineralni vodi stalne kvalitete, s stalnimi množinami vode pod pogojem, da njihovo zajetje ustreza optimalnim pogojem vrelčnega mehanizma. To tudi potrjujejo globoke vrtine izven osrednjega vrelčnega področja, ki že mnogo let dobavljajo nespremenjene množine visoko mineralizirane mineralne vode vrste Donat s konstantno mineralizacijo.

Nadalje je prikazana v tehničnem pogledu uspela rešitev pretakanja visoko mineraliziranih mineralnih vod od vrelcev do nalivalnice oziroma do stavbe »Terapije« skozi več kilometrov dolge cevovode. Probleme izločanja karbonatov in Fe-hidroksidov v cevovodih je namreč rešil na osnovi rezultatov teoretičnih izračunov ravnotežnih koncentracij CO₂-plina za vzdrževanje karbonatnega ravnotežja, tako da je predpisal minimalni potrebni pritisk v cevovodih, obenem pa z raznimi —

v disertaciji podrobneje opisanimi postopki — preprečil znatnejšo turbulenco vode, ki se pretaka z zelo majhno pretočno hitrostjo. Kontrola novih cevovodov v treh zaporednih letih je pokazala njihovo brezhibno stanje, brez izločenih karbonatov in Fe-hidroksidov.

Nadalje je posebej obdelal vprašanje spontanega nepulzirajočega iztekanja mineralnih vod iz vrtin, ki vsebujejo velike množine prostega CO₂-plina. Upoštevajoč teoretične podlage, ki jih je o mehanizmu prehitvanja CO₂-plina z ozirom na vodo za takšne dvofazne sisteme postavil prof. Kampe, je s pomočjo tov. Ogrizka izvršil praktični poizkus z namestitvijo sifoidne cevi na enega od vrelcev v Sečovem, pri tem pa so v 4 leta trajajočem poizkusu dosegli zelo ugodne rezultate, tako glede mirnega, nepulzirajočega iztekanja mineralne vode, pomešane z viškom CO₂-plina, kot tudi glede absolutnega povečanja dobitka količin plina in vode, kar vse je v disertaciji tudi kvantitativno prikazano. Ta poizkus bo v bodoče omogočal optimalni iztok CO₂-plina v višku vsebujočih mineralnih vod z uporabo sifoidnih vrelčnih cevi, brez izbire cevi optimalnih premerov.

Končno je v disertaciji podana tudi koncepcija za nadaljnji racionalni razvoj zdravilišča Rogaška Slatina, upoštevaje predvsem dognanja o obstoju relativno omejenih količin mineralne vode ene same vrste, četudi je ta izrazito zdravilnega značaja (Donat).

Predvsem pa je utemeljena zahteva, da se v bodoče še skrbneje gospodari z mineralno vodo, zlasti glede odjema vode in CO₂-plina, ki se mora prilagoditi stacionarnemu ravnotežju njenega dolgoročnega obnavljanja, upoštevaje pri tem širše vrelčno področje Rogaške Slatine.

Disertacija, katere kratka vsebina je podana v izvlečku, je tako s teoretičnega kot s praktičnega vidika prispevek ne le k spoznavanju bistvene problematike rogaškega vrelčnega področja, temveč tudi k ureditvi nekaterih specifičnih problemov, ki so v zvezi z njegovim dolgoročnim in racionalnim izkoriščanjem.

Adaptacija-modernizacija naših hotelov

Investicijske naložbe zadnjih let so bile postopne in dobro zastavljene. Če pogledamo nazaj, vidimo, da praktično vsako leto nekaj adaptiramo ali moderniziramo. Tako smo iz prehoda lanske zime v letošnjo pomlad adaptirali kar tri objekte skupaj. Ker je pristop k izvajanju adaptacij postopen, praktično kakšnega povečanja nastanitvenih kapacitet ni.

Ravno tako nam adaptacija teh treh objektov (Soča, Styria, Slovenski dom) ni prinesla takoj skok nočitev, kot omenja že tov. Anica Halužan v svojem pisanju Srednjeročni plan za leto 979, temveč nas je celo ovirala.

Adaptacija polovice hotela nam onemogoči prodajo sob v drugi polovici hotela. Torej nam cel objekt stoji neizkoriščen do konca adaptacije.

Moto vseh gradenj in adaptacij je zagotovo:

Karkoli se gradi, se ustvarja z enim samim namenom, nuditi gostu poleg zdravilne vode tudi vse možno ugodje, ki je današnjemu človeku nujno potrebno, da si v kratkih dneh bivanja v Rogaški Slatini utrdi zdravje in nabere novih moči za novo delo.

Tako smo pridobili sedaj v hotelu Soča 20 sob s sanitarijami. Hotel ima sedaj vse sobe lepo, moderno in funkcionalno opremljene, vse sobe imajo kopalnice in stranišča. K funkcionalnosti spadajo priključki za telefone, tla v sobah in hodnikih so v tapisomu, prijetne so tapete in zavesse. Veliko smo sedaj pridobili na ambientu, ki ga hotel kaže zunaj in znotraj. Gostu lahko ponudimo sobo, ki je prijetna, funkcionalna in čista.

Soča je imela prej 1/1 s kopalnico 6, 1/1 brez kopalnic 17, 1/2 s kopalnicami 20, 1/2 brez kopalnic 12. Skupno ima sedaj 1/1 sob komfortnih 29, 1/2 sob

komfortnih 29, 1/2 sob no 81 ležišč.

Ravno tako je urejen palnic, vendar s tekočo mrzlo in toplo vodo. Ta ležišča so predvsem v depandansah, ki pa so odprte sezonsko. Ostalo nam je, da še uredimo 86 ležišč ali 43 sob v Zdraviliškem domu in 31 ležišč ali 18 obstoječih sob v Strossmayerjevem domu.

S temi adaptacijami smo pridobili na kvaliteti, katero lahko ponujamo na vseh tržiščih, zagotavlja nam dosti bolj zanesljivo prodajo, tej kvaliteti ustrezno Slovenski dom. Lepa, moderna, funkcionalna oprema, vse sobe s kopalnico in straniščem, prijetne tapete, telefoni, urejena dva apartmaja, stopnišče obloženo z lesom. Prijetna, svetla in okusno opremljena portirnica in avla daje že ob prihodu ugoden vtis. Rože, zelenje znotraj in zunaj še poveča ambient hotela, ki je s svojo lepo, čisto fasado res hotelski objekt.

Slovenski dom je imel prej 1/1 s kopalnico 32, 1/1 brez kopalnic 30, 1/2 s kopalnico 10, 1/2 brez kopalnic 9, sedaj ima skupno 1/1 sob komfortnih 65, 1/2 sob komfortnih 25, od tega dva apartmaja, to je skupno ležišč 115.

Tudi povezani kompleks Zdraviliškega doma, to je hotel Styria, smo uredili v istem slogu. Vse sobe so sedaj komfortne, moderno in funkcionalno urejene s priključki za telefone.

Hotel Styria je prej imel 1/1 s kopalnico 17, 1/1 brez kopalnic 46, 1/2 s kopalnicami 4, 1/2 brez kopalnic 8, sedaj pa ima 1/1 sob komfortnih 55, 1/2 komfortnih 9, skupaj ležišč 73. Tako imamo sedaj vse hotele: Soča, Styria, Slovenski dom, Boč, Strossmayerjev dom in Ljubljanski dom v enotni opremljeni, komfortne sobe, prijetno notranjost in nove fasade.

S skupnim prizadevanjem, pravilnim predvide-

vanjem ter neprestanim vlaganjem v adaptacije oziroma modernizacijo smo dosegli, da imamo danes od skupno 1288 ležišč le še 392 ležišč v sobah brez koco in s tem tudi finančno dosti boljši rezultat in ne nazadnje višji dohodek. V letošnjem letu bomo dali predlog, da prekategoriziramo hotele Slovenski dom, Soča in Styria v »B« kategorijo.

Tako bomo z zgraditvijo novega hotela »Tempel« in prekategorizacijo hotela »Donat« v »L« dobili celotno paletno kategorij od »D«, »C«, »B«, »A« in »L« ter s tem nudili namestitev za vsak žep. K vsemu temu pa nas še vedno nekaj čaka. Urejanje parkov, okolice hotelov ter infrastruktura, ki pogojuje kompletnejšo ponudbo storitev v našem Zdravilišču prav na široko paletu hotelov.

Predvsem pa mislim na najvažnejši delež naše ponudbe zdravljenja, rekreacije ali počitka, to je na naš človeški delež. Na naš odnos do gostov, do dela, do družbene imovine ter korektnega odnosa do naših načel socialističnega samoupravljanja, iz tega dveh hajajoč pa tudi na ponašanje dobrega gospodarja in odnosa do sodelavcev.

Vsi, ki združujemo delo v Zdravilišču, moramo to dosledno spoštovati, saj vsi po vrsti gradimo, upravljamo, prodajamo ter z rezultati svojega dobrega dela zadovoljujemo svoje in družbene potrebe.

Najbolj na vidnem mestu so tisti, ki imajo neposreden stik z gosti. Zavedati se morajo, da s svojo urejeno zunanostjo, nasmehom v razgovoru z gostom, s izvrševanjem vseh opravil, ki sodijo v paket storitev, dajejo največji in vedno bolj odločujoč delež tako v trenutnem stanju kot tudi za vnaprej, da se bo gost še vrnil.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Poslovna skupnost slovenskih naravnih zdravilišč Celje

1. Stanje pred srednjeročnim obdobjem 1976—1980 in tendence

Slovenska naravna zdravilišča, ki »z uporabo naravnih zdravilnih sredstev preprečujejo obolenja, zdravijo in medicinsko rehabilitirajo bolnike in se ukvarjajo z zdraviliškim turizmom« so na začetku srednjeročnega obdobja 1976—1980, leta 1975 razpolagalo s skupaj 3228 ležišči in drugimi ustreznimi zmogljivostmi (go-

stinski, zdravstvenimi in terapevtskimi), kar pa vse skupaj ni zadoščalo.

Za obdobje tja do leta 1975 je v poslovanju slovenskih naravnih zdravilišč značilnih nekaj poslovnih elementov in gibanja, ki opredeljujejo nadaljnjo razvojno pot:

1. Prenočitvene zmogljivosti so se med leti 1961—1975 povečale za 1277 ležišč ali v povprečju letno za 85 ležišč, kar pove tale podoba:

	1961 1951	1975 3228	indeks 165
— število ležišč			

	1957	1975	indeks
— vsi skupaj	20.939	87.166	416
• domači	20.583	70.168	314
• tuji	356	16.998	4.774

Povečanje zmogljivosti v istem obdobju gre v pretežni meri na osposabljanje obstoječih gradbenih objektov, le v

manjši meri na novogradnje. 2. Po podatkih, ki so na voljo, se je povečeval obisk v zdraviliščih takole:

Skokovitejša naraščanja števila tujih gostov je pripisati nizki startni osnovi, predvsem pa usmeritvi zdravilišč na tuja tržišča v letih 1959/1960, kar je v obdobju restriktivnega pošiljanja zavarovancev v naravna zdravilišča na račun sredstev socialnega zavarovanja našlo zdravilišča že do-

obra pripravljena in organizirana.

Poprečna dolžina bivanja v zdraviliščih se je s spreminjenno strukturo gostov ob nepovečanih zmogljivostih, razumljivo, zmanjševala, kar je razvidno iz prikaza števila gostov in nočitev in iz njih izvirajočih poprečij:

	dnevi		doba bivanja	
	1957	1975	1957	1975
— število prenočitev				
• vseh skupaj	356.291	750.959	17,0	8,6
— domačih	353.331	593.864	17,2	8,9
— tujih	2.960	157.095	8,3	9,2

3. Gibanje števila prenočitev in prenočitvenih zmogljivosti je zagotovila izjemno visoka izkoriščenost prenočitven-

nih zmogljivosti, saj je, na primer v letu 1975, znašala možna zmogljivost:

	vse leto	6 mesecev	število prenočitvenih dni
— število sob	1.317	1.623	
— število ležišč	2.694	3.228	
— število dni:			
• popolna zmogljivost			1.079.430
• zasedeno			750.959
• izkoriščenost v odstotku			69%

Tudi v obdobju po letu 1975 se je izkoriščenost — zasedenost prenočitvenih zmogljivosti nenehno zviševala in je ob 900.032 prenočitvenih dnevih v letu 1977 znašala 83,5%. Ta odstotek pa je bil dejansko tudi višji, saj so prenočitvene zmogljivosti za neogrevane sobe preračunane na idealne vremenske razmere, ki pa la-

ni niso bile tako ugodne.

4. V tem obdobju se nenehno spreminja struktura obiskovalcev naravnih zdravilišč glede na vir plačila storitev. Vse bolj prevladujejo obiskovalci-samoplačniki, kar nazorno kaže tale podoba števila obiskovalcev in prenočitvenih dni v naravnih zdraviliščih po virih plačnikov: v odstotkih

Leto	skupaj		na družbena sredstva		samoplačniki	
	obisk.	noč.	obisk.	noč.	obisk.	noč.
1957	100	100	57	89	43	11
1975	100	100	25,6	51,9	74,4	48,1

Torej je tendenca spreminjanja strukture obiskovalcev po virih plačila, ki se nadaljuje tudi po letu 1975, rezultat usmerjenosti naravnih zdravilišč na tujski turizem, nadalje zaostrenih kriterijev in možnosti pošiljanja na zdravljenje v zdravilišča po predpisih o zdravstvenem varstvu, krepitve zavesti in odgovornosti za lastno zdravje, višji življenjski ravni in povečanemu številu tujih obiskovalcev. Med slednjimi prevladujejo gosti iz Avstrije, letos pa se je najbolj povečalo število gostov iz ZR Nemčije, zadnji čas pa hitreje narašča tudi število gostov iz Italije. Med tujimi gosti so tudi socialni zavarovanci napoteni na zdravljenje.

2. Uresničevanje nalog v srednjeročnem obdobju

Družbeni plan SR Slovenije za obdobje od leta 1976—1980 (Ur. l. št. 20/76) med drugimi obveznostmi in nalogami na

področju turističnega prometa predvideva, da »bo domači turistični promet po številu prenočitev v planskem obdobju predvidoma rasel po poprečni stopnji okoli 6%, promet tujih gostov po stopnji okoli 5%, njihova devizna potrošnja pa po stopnji okoli 8% poprečno na leto«. Ta zagotovitev teh načrtovanih rezultatov in deviznega priliva morajo, po določbah družbenega plana, turistične organizacije povečati v srednjeročnem obdobju receptivno zmogljivost za okoli 11.900 ležišč. V gradivu za ta dokument je bilo predvideno, da bodo naravna zdravilišča povečala zmogljivosti za okoli 1500 ležišč.

1. V prvem letu izvajanja srednjeročnega plana naravna zdravilišča v glavnem niso uresničila načrtovane rasti turističnega prometa, kar pove tale podoba o gibanju števila prenočitev:

Leto	Tujih		Domačih		Skupaj	
	število	indeks	število	indeks	število	indeks
1975	194.157	100	626.962	100	821.119	100
1976	178.239	92	667.782	106	846.021	103
1977	184.795	104	715.237	107	900.032	106

Podoba tudi pove, da je v prvem letu uresničevanja srednjeročnega načrta za 8% padlo število nočitev tujih gostov in da so le domači gostje dosegali načrtovano stopnjo rasti. V drugem letu (1977) pa so naravna zdravilišča že ujela predvidene poprečne stopnje rasti števila prenočitev. Ta trend se nadaljuje tudi v letošnjem letu, saj podatki za prvih šest mesecev povedo, da se je v primerjavi z enakim obdobjem lani povečalo število prenočitev tujih gostov za 5%, domačih pa za 15%, oziroma skupaj za okoli 10%. Tolikšno letošnje povečanje števila prenočitev so omogočile nove zmogljivosti (Topolšica in Podčetrtek) in prenovitve v višji bivalni standard obstoječih zmogljivosti (Rogaška Slatina, Dolenjske Toplice). Velja pa še dodati, da so v letošnjem juliju bile vse zmogljivosti že vnaprej zasedene do konca oktobra.

2. V tem obdobju se je primerno povečeval tudi devizni priliv oziroma devizna poraba tujih gostov. Po podatkih so naravna zdravilišča v letu 1975 odkupila za 37.376.000 dinarjev tujih plačilnih sredstev, v letu 1977 pa že blizu 70 mio dinarjev, kar je več kot 20% poprečna letna rast. V tem oziru naravna zdravilišča uresničujejo načrtovane naloge in cilje. Pri tem je toliko pomembnejše, da gre v konkretnem primeru za neto devizni priliv, ki ni obremenjen z uvozom promateriala.

3. Izgradnja novih zdraviliških zmogljivosti časovno sicer zaostaja glede na dinamiko po srednjeročnem načrtu, a zad-

nje čase vendarle zadovoljivo poteka, čeprav z večjimi težavami. Po letu 1975 so bile zgrajene tele prenočitvene zmogljivosti: Topolšica — 50 ležišč, Atomske Toplice-Podčetrtek — 218, Čateške Toplice-Mokrice — 50 ležišč. Prihodnje leto bo zgrajenih okoli 800 ležišč (Dobrna — 270, Čateške Toplice — 300, Radenska — 212 ležišč). Do leta 1980 pa je predvidena gradnja še okoli 500 ležišč (Topolšica — 170, Rogaška Slatina — 200, Dolenjske Toplice — 200 ležišč). To pomeni, da bo v tem srednjeročnem obdobju zanesljivo zgrajenih okoli 1050 ležišč, za nadaljnjih okoli 500 ležišč pa konstrukcija financiranja še ni zagotovljena. V prvi polovici srednjeročnega obdobja so se prenočitvene zmogljivosti povečale poprečno letno za 108 ležišč, kar je razumeti kot za tretjino pospešeno gradnjo iz obdobja zadnjih petnajst let pred tem srednjeročnim obdobjem. Ob polovici letošnjega leta je bilo v slovenskih naravnih zdraviliščih 3600 ležišč v 1900 sobah (in 638 pomožnih ležišč, računajoč pri tem tudi ležišča v pomožnih objektih, počitniških naseljih).

4. Vzporedno z izgradnjo novih prenočitvenih zmogljivosti je potrebno upoštevati, da je v slovenskih naravnih zdraviliščih med obstoječimi zmogljivostmi vsaj že 650 ležišč, ki ne ustrezajo tržnim zahtevam (sanitarni pogoji). Rogaška Slatina, na primer utegne ob maksimalnih naporih ob koncu leta 1980 imeti še vedno okoli 200 ležišč neprimerne kakovosti, Dobrna okoli 300 itd. To terja, da se ob novogradnjah

enako ali pa celo prvenstveno usmerjajo v rekonstrukcijo in adaptacijo obstoječih zmogljivosti, kajti povpraševanje po neustreznih sobah je vse manjše, izjemno se dajo zasesti le v času večjega navala obiskovalcev za sprejem v naravna zdravilišča.

3. Problematika uresničevanja nalog iz srednjeročnega plana

Stanje in v zadnjem obdobju pospešen razvoj zdraviliškega turizma v SR Sloveniji še zdaleč niso izkoriščene, še posebej glede na primarne pogoje (naravna zdravilna sredstva, slikovita pokrajina, privlačnost okolja, ugodne prometne zveze itd.) kot tudi na domače in tuje tržišče. Specifičnost zdraviliške dejavnosti (ekonomska in zdravstvena funkcija) pa terjajo širšo družbeno zavzetost in konkretne ukrepe za njihov optimalni razvoj.

V nekaterih drugih jugoslovanskih republikah so, zavedajoč se pomembnosti te dejavnosti za narodno gospodarstvo, v zadnjem času izdatneje družbeno in ekonomsko podprli razvoj zdraviliškega turizma, med drugim tudi s približno 450 mio dinarjev nevrtačljivih investicijskih naložb (iz sredstev socialnega zavarovanja). Tako so nekatera zdravilišča oziroma zdraviliški objekti in infrastruktura zgrajeni z eno tretjino nevrtačljivih sredstev, nekateri pa celo s polovico nevrtačljivih sredstev. To jim zdaj omogoča nižjo, konkurenčno ceno penziona in oskrbnega dne.

Kot že rečeno, bi morala slovenska zdravilišča v tem obdobju zagotoviti okoli 1500 novih ležišč. Naravna zdravilišča v svojih načrtovanih predvidevanjih povečanje prenočitvenih zmogljivosti za ca. 1550 ležišč oziroma za ca. 1800 ležišč (optimalni program). Razvojni načrti slovenskih zdravilišč so med seboj usklajeni glede usmerjenosti, tržnih možnosti in lokacije zmogljivosti glede na naravna zdravilna sredstva. Razvojni načrti so v fazi izdelane urbanistične dokumentacije in gradbenih načrtov, ali pa so slednji v izdelavi pač glede na postopek gradnje prenočitvenih zmogljivosti v vsem slovenskem prostoru. S tega vidika ni zastojev v ure-

sničevanju srednjeročnih nalog.

V uresničevanju srednjeročnega plana po sprejetih načelih v resoluciji o politiki izvajanja plana in pogojih, določenih v dogovoru o uresničevanju srednjeročnih planov za leto 1978 članic temeljnih bank, ki so združene v LB — združeni banki, pa nekatera zdravilišča zadevajo na večje težave zaradi splošnega pomanjkanja denarnih sredstev, ki vpliva na višino lastne udeležbe in sovlagateljskega deleža, kakor tudi zaradi nezmožnosti temeljne banke, da bi kreditirala zdraviliški razvoj v višini več kot s polovico sredstev. Dodatnega združevanja sredstev, na primer zdravstvene in pokojninsko-invalidske skupnosti pa trenutno tudi ni mogoče uresničiti iz znanih razlogov. V težavnem položaju so najbolj zdravilišča, ki ne morejo doseči sovlaganj izven okvira temeljne banke.

Zato se zdi predlagati nekatere ukrepe na področju kreditiranja izgradnje slovenskih naravnih zdravilišč, ki bi zagotavljali uresničevanje zastavljenih nalog in ciljev na tem področju, v srednjeročnem obdobju pa tudi dolgoročneje.

1. Dogovoriti bi se bilo potrebno o uresničljivi realni lastni udeležbi investitorja; ta naj bi omogočila zdraviliščem, da bodo sposobna investirati v načrtovane zdraviliške zmogljivosti. Upoštevati je treba, da zdraviliška dejavnost predvsem zaradi svoje zdravstvene funkcije ni visoko akumulativna, na drugi strani pa s tujskim prometom ustvarja najbolj čisti devizni priliv, ki v slovenskem prostoru ni več manj pomemben.¹

2. Preučiti bi morali, ali v danih družbenoekonomskih pogojih zdravilišča zmorejo zdajšnjo obrestno mero na bančne kredite in ali ne kaže, če želimo podpreti usmeritev zdravilišč na povečanje tujskega prometa, kar je mogoče doseči s povečanjem zmogljivosti, z novogradnjami in standardiziranjem obstoječih zmogljivosti — spregovoriti o znižanju obrestne mere na sprejemljivo stopnjo, ker je utemeljeno to specifično in najstarejšo obliko turizma posebej obravnavati.

5.000.000 \$ ali okoli 22–23 % več kot predlanskim.

V zdravilišču Rogaška Slatina znaša na primer v prvih osmih mesecih 1978 dnevna poraba tujega gosta poprečno 24,95 \$, od tega odpade na zdravstvene storitve okoli 20 %.

¹ V prvih osmih mesecih 1978. leta so slovenska naravna zdravilišča realizirala 3.698.310 \$ deviznega priliva, kar je v primerjavi s enakim obdobjem 1977 (2.959.363 \$) kar 23 % več. Ocenjeno je, da je lanski devizni priliv v slovenskih naravnih zdraviliščih znašal okoli

² V Sloveniji je bilo leta 1977 skupaj 69.472 ležišč, od tega v obmorskih krajih 31 %, v zdraviliško-turističnih krajih 10,9 % (v zdraviliščih 4,6 %). V teh zmogljivostih je bilo leta 1977, po objavljenih uradnih podatkih (statistični letopis 1978) prenočitev:

vseh skupaj	6.750.000 dni (100 %)
od tega — v obmorskih krajih	1.861.800 dni (27,5 %)
— v zdraviliških krajih	1.200.800 dni (17,7 %)
Domači gosti so ustvarili:	
vseh skupaj	3.929.000 dni (100 %)
od tega — v obmorskih krajih	939.000 dni (23,9 %)
— v zdraviliških krajih	972.000 dni (24,7 %)
Tuji gosti so ustvarili:	
vseh skupaj	2.362.000 dni (100 %)
od tega — v obmorskih krajih	922.000 dni (39,0 %)
— v zdraviliških krajih	229.000 dni (9,7 %)
Levji delež prenočitev v zdraviliško-turističnih krajih zagotavljajo naravna zdravilišča s svojimi zmogljivostmi (le s slabo polovico zmogljivosti v zdraviliških krajih), kar pove podatek za leto 1977 — promet v zdraviliščih:	
vseh prenočitev skupaj	900.032 dni (100 %)
od tega — domači	715.237 dni (79,0 %)
— tuji	184.795 dni (21,0 %)

Prednosti centralne pripravljavnice

V 5. številki našega glasila je tov. Martin Kene razložil tehnične, organizacijske in ekonomske pogoje na obrat, ki bi centralno pripravljaval surovo meso, sočivje in zelenjavo za vse restavracije.

Veliki hotelski kompleksi, npr. ob naši obali, imajo o tem bogate izkušnje. Direktor hotelov »Solaris« takole ugotavlja: »Menim, da bi moral vsak hotelski kompleks pripravljati hrano v novosti pripravljavnici. Dobro je treba pretehtati njeno funkcionalno stran. S tem lahko pričakujemo optimalne organizacijske in poslovne učinke.«

Vse sveže meso in živila so uskladiščena v centralni pripravljavnici toliko časa, dokler jih ne delajo v fazo polproizvoda in odpošljejo kuhinjam v hotelih. Tako dobivajo kuhinje kakovostne polproizvode. Tu so še vzporedni rezultati, ker blaga ne nabavljamo po več tirih. Tako dosežemo ugodnejšo nabavno ceno. Ne gre za-

nemariti tudi racionalizacije delovnih ur. Blago v predelavi je boljše kakovosti, bolj so upoštevani normativi, ki so določeni za posamezne porcije itd. Pomembno pa je to, da mora biti delo organizirano ob čim popolnejši uporabi mehanizacije. Tudi mleko in jajca imajo v začetni fazi mesto v centralni pripravljavnici.

Prihranek na kalu pri mesu znaša okoli 5 %. Če to primerjamo s količinami mesa in z njegovo ceno, je prihranek vreden spoštovanja.

Delo v kuhinji je močno razbremenjeno. Prostor ni utesnjen in zmanjša se število delavcev. Šef kuhinje je že prejšnji dan seznanjen s sortimanom živil za naslednji dan.

Nedvomno so v tem velike skrite rezerve, ki jih je treba le aktivirati.

Ne bi bili ljudje, če bi v tej novosti ne iskali najprej šibke strani. Pa tudi to privede do čim popolnejše rešitve.

Sč.

Utemeljenost te pobude podpira tudi podatek o izkoriščenosti zmogljivosti po vrstah.² Podatek pove, da zdravilišča s 4,6 % vseh prenočitvenih zmogljivosti v SR Sloveniji ustvarjajo 13,3 % vseh prenočitev (domačih — 16,9 %, tujih — 7,3 %), kar pomeni, da zdravilišča le z dvajsetino zmogljivosti ustvarjajo sedmino prenočitev (pri tujih štirinajstino) v slovenskem turističnem prometu. Nedvomno podatek potrjuje pomembnost zdraviliškega turizma v ekonomskem pogledu tudi z vidika visoke izkoriščenosti vseh prenočitvenih in drugih zmogljivosti prek vsega leta, pomembnega deviznega priliva pa tudi vpliva, ki ga imajo naravna zdravilišča in naravna zdravilna sredstva na turistični promet sploh (glej odnos med prometom v obmorskih in zdraviliških krajih), ne bi onemogočala, da se izkoriščajo zmogljivosti naravnih zdravilnih sredstev in na tej osnovi organizirani in specializirani zdravstveni službi, ukvarjajo z zdraviliškim turizmom. Takšen status naravnih zdravilišč pa je pomemben tudi z avtorizirane mednarodnega trga in položaja tujih gostov v nacionalnih zakonodajah s področja socialnega zavarovanja. Pa tudi sicer so na tem področju nasto-

pile tudi nekatere novosti in potrebe, ki terjajo drugačno vsebinsko in terminološko opredelitev.

Povezanost pravne materije o položaju naravnih zdravilišč in postopkov za proglasitev kraja za zdraviliško-turistični kraj je očitna, zato bi ju bilo potrebno urediti hkrati v tem posebnem zakonu. Ob tem velja posebej poudariti, da je večina slovenskih naravnih zdravilišč (in zdravilnih sredstev) lociranih na manj razviti območjih SR Slovenije. Razvoj teh območij in soloh krajev, kjer so naravna zdravilišča, je tesno povezan in soodvisen od naravnega zdravilnega sredstva in zdraviliške dejavnosti. Naravno zdravilišče in kraj morata skupaj zagotoviti celovito zdraviliško-turistično ponudbo. Od tu obojestranski interes za varovanje naravnega zdravilnega sredstva, usklajen urbanistični načrt razvoja, hkratio zagotavljanje mnogih potreb in interesov obiskovalcev in krajanov (kulturne, športno-rekreativne, trgovine, komunikacije itd.), skratka, življenjskih pogojev v najširšem smislu te besede. To tembolj, ker mnogi obiskovalci naravnega zdravilišča biva-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Odbor za družbeni standard - sprejeti važnejši sklepi

Odbor je imel sejo 11. maja letos. Med drugimi je obravnaval te točke dnevnega reda: predlog razdelitve posojil za stanovanjsko izgradnjo, odobritev posojil za vodovod in elektrifikacijo, odobritev zdravljenja po razpisu, regres za letni dopust in razne vloge. Na svoji 9. seji, 30. maja letos, pa je obravnaval potrditev predloga o dodelitvi posojil za stanovanjsko gradnjo in določitev pogojev odplačevanja posojil za stanovanjsko gradnjo ter razno.

Pa pogledjmo koliko interesentov je bilo v letošnjem letu za stanovanjski kredit na podlagi namenske vezave pri Ljubljanski banki. Na podlagi objavljenega razpisa posojila za gradnjo stanovanjskih hiš in nakup dru-

žinskih stanovanj je bilo vloženih 23 zahtevkov — prošelj naših delavcev. Dva prosilca nista izpolnjevala pogojev, vsi ostali prosilci izpolnjujejo pogoje za dodelitev posojil, ker imajo namensko vezane vloge pri Ljubljanski banki za gradnjo stanovanjskih hiš. Od skupnega števila teh interesentov se jih je pravčasno, to je pred razporeditvijo sredstev po zaključnem računu, priglasilo 11, ostali pa se na razpis za prigrasitev niso odzvali.

Po zaključnem računu razporejena namenska sredstva za posojila dosega znesek 1,725.000 din, kar je glede na želje (2,910.000 din) za 1,185.000 din premalo. Na dodatna sredstva za pokritje

vseh želja ni računati, zato je šel predlog razdelitve razpoložljivih sredstev za tem, da se uveljavijo propozicije razpisa, in sicer:

1. Posojila bodo dodeljena vsaj v višini, kot je pridobljena pravica do bančnega posojila na podlagi varčevalne pogodbe s pribitkom 15% na privarčevani znesek kot stimulacijo za razvrednotenje privarčevanega denarja v času varčevanja zaradi zvišanja cen (5. točka razpisa).

2. Upoštevajoč kriterij iz 1. točke se razlika med skupnim zneskom možnih posojil po tem kriteriju in razpoložljivimi sredstvi razdeli med interesente, ki so se priglasili za posojila pred dodelitvijo sredstev po za-

ključnem računu. Ključ za to je procentualni odnos posameznikovega zneska bančnega posojila skupaj s 15% pribitkom do skupne mase vseh možnih posojil po kriteriju iz 1. točke tega predloga.

3. Limite (gornje meje posojila) ni mogoče odobriti, če bančno posojilo skupaj in po kriterijih tega predloga ne dosega te limite (7. in 8. točka razpisa).

4. Valorizirana posojila iz prejšnjih let so omejitveni kriterij za višino letošnjega posojila, če presegajo limito po 3. točki tega predloga.

Nato so člani odbora obravnavali vsakega prosilca za kredit posebej in po daljši razpravi sprejeli naslednji predlog:

Zap. št.	Priimek in ime	Zaprošeni znesek posojila	Bančno posojilo + 15%	Orient. znesek iz pravic do posojila po razp. pogojih	Predlog za dodelitev posojila	Po kriteriju predloga	Opombe
1.	Arzenšek Anica	180.000	53.000	53.000	78.000	2	
2.	Antolinc Gordana	200.000	92.280	92.300	132.000	2	
3.	Beg Alojz	50.000	53.000	53.000	53.000	1	
4.	Čugalj Martina	150.000	111.600	111.600	150.000	2	
5.	Dolc Marija in Pistotnik Majda	150.000	96.000	96.000	96.000	1	
6.	Draškovič Zvonko	200.000	74.400	74.400	74.400	1	
7.	Debelak Milena	100.000	74.400	24.400	24.400	1	v l. 1978 že 40.000 din
8.	Frišek Karl	50.000	26.500	26.500	26.500	1	
9.	Gobec Karl in Jožefa	100.000	58.400	58.400	58.400	1	
10.	Ilijaš Zofija	100.000	124.100	100.000	100.000	2	
11.	Krebs Rudi	250.000	74.400	74.400	110.000	2	
12.	Krumpak Jožefa	60.000	36.900	36.900	53.000	2	
13.	Kozelj Marjan	250.000	100.800	20.800	31.000	2	v l. 1978 že 50.000 din
14.	Korez Jožica	50.000	165.800	50.000	50.000	2	v l. 1978 že 80.000 din
15.	Klepec Marija	60.000	46.000	46.000	46.000	1	
16.	Kern Vlado in Vida	250.000	196.000	196.000	250.000	2	
17.	Mikša Albin in Darinka	150.000	59.500	59.500	85.000	2	
18.	Stojnšek Neža	100.000	62.700	62.700	62.700	1	
19.	Šrimpf Dragica	60.000	100.000	60.000	60.000	1	v l. 1978 odobr. 70.000 din
20.	Tratenšek Edvard	200.000	74.400	74.400	110.000	2	
21.	Zučko Lado	100.000	46.800	46.800	71.000	2	

V pošteve za dodelitev posojila ne morejo priti Hajnšek Marija in Turnšek Anton in Marica, kljub temu da bi v primeru dodelitve posojila izpraznila stanovanje, ker nimajo varčevalne pogodbe in tako nimajo pravice za dodelitev tega posojila.

Predlog je bil razgrnjen do 26. maja letos. Nanj ni bilo spreminjalnih predlogov, zato s 27. majem letos postane pravnomočen. Rok za sklenitev pogodb je 31. 7. 1979. Rok za izkoriščenje posojila se določi na 15. 12. 1979, za pričetek odplačevanja akontacij pa na 1. 1. 1980.

Posojilo za gradnjo vodovodnega priključka se odobri

— Čugalj Martini v višini 10.000 din in

— Šket Avgustu v višini 10.000 din, pod pogoji, ki so bili objavljeni v razpisu.

Posojilo za elektrifikacijo pa se v višini 10.000 din odobri Špoljar Josipi z rokom vračila kredita 18 mesecev.

Zdravljenje po razpisu za leto 1979 se odobri naslednjim prosilcem:

Firer Štefki — Krapinske Toplice,

Mahne Francu — Čateške Toplice,

Kern Vladu — Čateške Toplice,

Kidrič Tilčki — Čateške Toplice,

Kern Vidi — Čateške Toplice,

Ogrizek Ani — Čateške Toplice,

Tanšek Veri — Laško,

Sajko Vinku — Laško, Pildek Nevenki — Laško, Korbar Ini — Slatina Radenci,

Novak Vojmiru — Slatina Radenci,

Potočnik Ani — Pohorje, Krušlin Rezki — Pohorje, Žerak Frančiški — Dobrna,

Dovšak Zinki — Crikvenica,

Rosi Malčki — Rogaška Slatina

Alkoholizem - zlo človeštva

(Nadaljevanje in konec)

Kdo je torej alkoholik?

Alkoholik je vsak, ki je zaradi pogostnega in pretiranega pitja alkohola postal od alkohola odvisen in ima zaradi tega nevšečnosti v družini in v službi, javljajo pa se tudi zdravstvene okvare. Če za koga to še ni alkoholizem, naj počaka še kakšno leto, pa se bo alkoholna bolezen zanesljivo pokazala v »vsej svoji krasoti«. Na kratko: alkoholizem je vsakršno uživanje alkohola, ki ustvarja probleme.

Alkoholizem med mladimi

Za mladega alkoholika štejemo tistega, ki še ni dopolnil trideset let. Ker je alkoholizma med odraslimi čedalje več, ga »mora« biti mnogo tudi med mladimi. V naravi same alkoholne bolezni je, da poskrbi vedno sproti za nove generacije alkoholikov. Alkoholik nasploh nerad pije sam, temveč poskuša med pivce spraviti tudi svoje znanee in prijatelje. Tudi alkoholični starši uvajajo otroke v alkoholizem s ponujanjem alkohola otrokom in s svojim »dobrim zgledom«.

Skoraj pri vsakem alkoholiku, ki ga obravnavamo, ugotovimo, da se je njegov alkoholizem začel že v mladosti. Vdajanje alkoholni omami onemogoča normalno zorenje mladega človeka, ki si zaradi tega ne pridobi dovolj znanja in izkušenj za življenje. Ker je brez pravih delovnih navad, nikjer ne doživlja uspehov. Dobro se počuti le za gostilniškim omizjem.

Kaže, da gredo slabi uspehi, zavlačevanje študi-

ja in osip na visokih šolah v znatni meri na rovaš začetnega ali pa razvitega alkoholizma med študenti. Alkoholiki-intelektualci povedo, da so se na alkohol navadili v študentskih letih in da so zato dolgo študirali. S popivanjem se zapravi veliko časa. Zaradi enkratne pijanosti zgubi človek praktično dva dni ali pa v tem času zanesljivo ni sposoben za zbrano intelektualno delo. Resen študij pa je zelo zahtevno delo, ki terja treznega, spočitega in ustrezno motiviranega človeka.

ZDRAVLJENJE IN PREPREČEVANJE ALKOHOLIZMA

Alkoholik začne razmišljati, da bi se morda zdravil in prevzgojil šele, ko zaradi svojega alkoholičnega obnašanja pride v ožjem ali širšem okolju v takšno zagato, da nima drugega izhoda kot zdravljenje. Seveda pa je od razmišljanja o zdravljenju do rehabilitacije zelo dolga pot. Pri nas samo vsak deseti alkoholik, ki pride na posvet v psihiatrično ordinacijo, uspešno zaključi intenzivni del zdravljenja v dispanzerju ali bolnišnici, vsi drugi pa s svojimi izrednimi sposobnostmi za manipulacijo tako učinkovito obvladajo svoje okolje, da lahko še naprej (običajno do smrti) pijančujejo in se obnašajo asocijalno.

Osnovna načela zdravljenja

1. Ker ni bolan samo alkoholik, temveč tudi nje-

govo družinsko in delovno okolje (zato govorimo o zahodni alkoholični kulturi), pride v poštev le ekološko zdravljenje, ki sta vanj vključeni tudi družina in delovna skupina.

2. Terapevt sam je brez moči, edino v skupini lahko nekdanji alkoholik spozna svojo dejansko situacijo in dobi spodbude za drugačno življenje.

3. Alkoholik se mora konfrontirati s stvarnostjo svojega alkoholičnega razčlovečenja in začeti v redu delati ter se obnašati socializirano, kajti to je edini način, da mu bo okolje postopoma začelo verjeti. Samo z delom in normalnim obnašanjem si bo spet pridobil naklonjenost svojcev in prijateljev. Samo z delovnimi uspehi se mu bosta dvignila samozavest in samospoštovanje. Kdor pa v teh temeljnih prizadevanjih ne uspe, pije naprej.

4. Ker je alkoholik zaradi dolgoletnega zaostajanja v svojem intelektualnem in emocionalnem razvoju nazadoval in veliko izgubil na vseh področjih človeškega udejstvovanja, ga moramo aktivirati v tolikšni meri, da bo z nadpoprečnimi prizadevanji med večletno rehabilitacijo nadomestil vse tisto, kar je zaradi sužnosti alkoholu zamudil.

Rehabilitacija študenta-alkoholika, ki je zapravil tri leta študija, traja tako najmanj osem let.

Osebnostna rehabilitacija je pogoj za družinsko, obe pa za poklicno in družbeno rehabilitacijo. Vse je

prepletano in med seboj povezano.

5. Da bi nekdanji alkoholik zbral dovolj moči za polno in vsestransko rehabilitacijo, mora zdravo živeti: trdo delo, intenzivna jutranja telovadba, planinarjenje, opustitev kajenja itd.

6. Med procesom zdravljenja in rehabilitacije se mora nekdanji alkoholik tako spremeniti, da bo »svobodno od« (prisile, ki izvira iz odvisnosti od alkohola) začel preusmerjati v »svobodo za«: graditev aktivnih vezi s svojim družinskim, delovnim in širšim družbenim okoljem, za ustvarjalno delo in spontano aktivnost na različnih področjih človekovega udejstvovanja.

Nekaj spoznanj v zvezi s preprečevanjem alkoholizma

1. Vsak alkoholik je bil najprej družaben, zmeren pivce.

2. Vsakdo med nami lahko postane alkoholik, razen abstinentov.

3. Znanstvenega dokaza o koristnosti alkohola ni nobenega, medtem pa imamo v SR Sloveniji najmanj 80.000 dokazov (tj. alkoholikov), da alkohol razkrajja posameznika, družino in družbo.

4. Ne vemo še, kakšno je »pitje po pameti«, ki bi vsakega pivca zanesljivo obvarovalo pred alkoholizmom.

Iz informacij
Zavoda SRS za
zdravstveno varstvo

Mandič Nadi — Rogaška Slatina — samo zdravstvene storitve,

Kitak Tončki — Rogaška Slatina — samo zdravstvene storitve,

Došler Veri — Čateške Toplice,

Plemenitaš Jožetu — Čateške Toplice.

Vsi prosilci, ki jim je zdravljenje odobreno, morajo pred odhodom na zdravljenje — preden dvignejo garantno pismo, prinesiti potrdilo o vplačilu prispevka k stroškom zdravljenja, ki

ga plačajo na glavni blagajni Zdravilišča. Odobreno zdravljenje lahko koristijo le v času letnega dopusta in ga izkoristijo najkasneje do 15. 12. 1979.

Iz sredstev, predvidenih v skladu skupne porabe, se za

leto 1979 določijo naslednji zneski nadomestil za letni dopust:

— stalno zaposleni 1750 dinarjev;

— sezonsko zaposleni v skladu s Pravilnikom o uporabi sredstev skupne porabe

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 7. strani)

be 875 dinarjev — v mesecu decembru;

— za otroke, za katere so dobili starši otroški dodatek na dan 31. 3. 1979, 350 dinarjev za vsakega otroka;

— vajencem, katerim se izplačujejo nagrade, v enaki višini kot redno zaposlenim delavcem, to je 1750 dinarjev.

Za počastitev 1. maja praznika dela smo prispevali 700 dinarjev za nabavo razstrelivnega materiala.

Društvu združenja šoferjev in avtomehaničev Rogaska Slatina se odobri 1000 dinarjev kot prispevek za organizacijo proslave ob njihovem prazniku.

Društvu za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam občine Šmarje pri Jelšah se odobri finančna pomoč v znesku 1500 dinarjev.

Prošnje za pomoč pri asfaltiranju cest so vložili: Krajevna skupnost Stojno selo, Odbor za gradnjo ceste Topole, Cestni odbor Stritarjeve ulice, Krajevna skupnost Kostrivnica in Krajevna skupnost Donačka gora.

Predlog kolegija z dne 19. 4. 1979 je, da se za asfaltiranje dvorišč v starih blokih na Stritarjevi ulici od namenskih sredstev nameni 20.000 dinarjev, tako ostane na razpolago še 47.000 din.

Tov. predsednica je obrazložila predlog kolegija, da se ta znesek porazdeli med krajevnima skupnostima Kostrivnica in Rogaska Slatina po razmerju števila tam stanujočih zaposlenih delavcev Zdravilišča.

Po razpravi so člani odbora prišli do zaključka, da se Krajevni skupnosti Rogaska Slatina dodeli znesek 35.000 din in Krajevni skupnosti Kostrivnica znesek 12.000 dinarjev, Krajevni skupnosti Stojno selo se na-

VRELCI — glasilo delavcev Zdravilišča Rogaska Slatina. Izdajajo ga delavski sveti vseh TOZD in SDS Zdravilišč. Izhaja mesečno v nakladi 750 izvodov in ga prejema vsi člani delovne skupnosti brezplačno. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Stane Čujež. Tisk in kliseji: ČGP Mariborski tisk. Glasilo je oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov na osnovi mnenja republiškega sekretarja za informacije.

kaže že lansko lteo odobreni znesek 8000 dinarjev.

Na predlog kolegija je odbor sprejel sklep, da se s 1. 5. 1979 poviša najemnina za garaže, in sicer se določi 10 din za m².

Poleg počitniških prikolic, ki so v kampu 13. maj, imamo letos na razpolago še dodatne kapacitete, in sicer:

— Počitniška hiša Termoelektrarne Plomin v Rabcu, kjer lahko letuje devet družin. S to delovno organizacijo imamo sklenjeno pogodbo o izmenjavi. Cena za poln penzion je 185 din.

— HTPP Jadran Rovinj, naselje vile Rubin, kjer lahko letuje 16 družin. S to delovno organizacijo imamo dogovor za cene v terminih od 1. 7. do 11. 7. in 11. 8. do 19. 9. po 205 din in od 11. 7. do 11. 8. po 246 din za poln penzion.

— V Biogradu na moru imamo na razpolago 22 ležišč na dan. Vendar ne bomo koristili vseh. V tem kraju želi letovati 20 družin. Cena za poln penzion je 230 din na dan, v to ceno je vračunana tudi turistična taksa. Razgovore smo imeli s podjetjem Solineturist, sobe pa so v privatnem aranžmanu.

Z. E.

(Nadaljevanje s 3. strani)

Ne smemo pozabiti, da so še drugi ravno tako sodelujoči v tem paketu naših storitev. Tako v administraciji, ko pišejo dopise ali račune, strokovne službe, ki dajejo sprotne in potrebne informacije, pa tja do vzdrževanja. Tudi drobnarije, ki jih vzdrževalci postorijo, so za gosta in našo celo DO še kako pomembne. S tehnično rastjo, modernizacijo itd. mora rasti tudi naše znanje, izpopolnjevanje, kulturna raven in podobno. Z vsem tem in vsi skupaj bomo lahko nudili res take storitve, kot si jih želijo gosti, kot si jih želimo vsi mi in ne nazadnje bodo naše želje po izpolnjenju lastnih in skupnih potreb ter želje gostov uresničene.

Rudi Krebs

Kadrovske novice

V mesecu maju 1979 so bili sprejeti na delo v Zdravilišče naslednji delavci:

TOZD ZDRAVILIŠKA DEJAVNOST ZDRAVSTVO

Colnarič Gustika, 16. 5. 1979, čiščenje vseh prostorov v terapiji, za določen čas;

Kranjec Emilija, 16. 5. 1979, opravljanje kopeli pod nadzorstvom, za določen čas;

Škorjanc Zmagoslav, 16. 5. 1979, višji fizioterapevt — pripravnik, nedoločen čas.

HOTELI

Pregl Jelka, 16. 5. 1979, recepcioner — pripravnik, za nedoločen čas;

Korez Viktorija, 5. 5. 1979, pomoč pri pospravljanju hoteljskih sob, določen čas;

Osek Jožica, 5. 5. 1979, pomoč pri pospravljanju hoteljskih sob, določen čas.

RESTAVRACIJE

Strašek Simon, 16. 5. 1979, pomoč pri pripravi jedil in priprava manj zahtevnih jedil, določen čas;

Mužina Marija, 15. 5. 1979, kontrola gostinskih storitev, nedoločen čas;

Osek Franc, 16. 5. 1979, nakladanje-razkladanje — skladiščni delavec, določen čas;

Šket Marija, 10. 5. 1979, pomivanje črne in bele posode, določen čas.

TOZD POLNILNICA

Tkalec Marija, 17. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Pernek Marija, 16. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Hustič Marija, 17. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Halužan Marta, 17. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Podhraški Boris, 16. 5. 1979, nakladanje-razkladanje, določen čas;

Humski Irena, 16. 5. 1979, razkladanje-prebiranje določen čas;

Žerjav Zofija, 16. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Bedenik Alojz, 16. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Marš Vlasta, 10. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Križan Franc, 10. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

(Nadaljevanje s 5. strani)

jo v kraju praviloma več tednov, značaj njihove bolezni, poškodbe ali bolehanja pa najpogosteje ne le omogoča, temveč tudi terja »normalno vključevanje v življenje kraja«.

Zakonska urejenost naravnih zdravilnih sredstev, statusa naravnih zdravilišč in postopka ter pogojev za proglasitev kraja za zdraviliško-turi-

Gluhak Josip, 9. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Sekirnik Franc, 7. 5. 1979, razkladanje-nakladanje, določen čas;

Kolar Stanislav, 4. 5. 1979, šofer tovornega avtomobila, nedoločen čas;

Pracaič Milan, 3. 5. 1979, nakladanje-razkladanje, določen čas;

Riga Kristina, 10. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas;

Hršak Ivan, 7. 5. 1979, nakladanje-razkladanje, določen čas;

Kardunc Boris, 13. 5. 1979, šofer tovornega avtomobila v skladišču Rijeka, nedoločen čas;

Poredski Danica, 25. 5. 1979, razkladanje-prebiranje, določen čas.

TOZD VZDRŽEVALNA DEJAVNOST

Kunstek Danijela, 7. 5. 1979, opravljanje fizičnih del v parku, določen čas;

Kos Nada, 7. 5. 1979, opravljanje fizičnih del v parku, določen čas.

Delovno razmerje je prenehalo naslednjim delavcem:

TOZD ZDRAVILIŠKA DEJAVNOST RESTAVRACIJE

Mauher Ani, 15. 5. 1979, čiščenje kuhinjskih in drugih prostorov, sporazumno;

Cerovski Nadi, 20. 5. 1979, čiščenje kuhinjskih in drugih prostorov, sporazumno;

Zorko Jožetu, 31. 5. 1979, skladiščenje in evidenca osn. sredstev v gost. in drob. inventarja za hotel Donat, sporazumno.

TOZD POLNILNICA

Riga Kristini, 17. 5. 1979, razkladanje-prebiranje; samovoljno zapustila delo;

Hršak Ivanu, 10. 5. 1979, nakladanje-razkladanje, samovoljno zapustil delo;

Golubič Josipu, 3. 5. 1979, nakladanje-razkladanje v skladišču Zagreb, sporazumno;

Belič Jožetu, 24. 5. 1979, nakladanje-razkladanje, invalidska upokojitev.

Zakonsko zvezo sta sklenila Čoh Erika iz TOZD zdravstvena dejavnost — zdravstvo, in Jugovar Rudi iz TOZD Polnilnica.

Rodila je Šket Štefanija — TOZD zdravstvena dejavnost — punčko.

K. T.

stični kraj pa ima poseben pomen tudi na tujem, kjer zdravilišča prodajajo okoli 24% prenočitvenih zmogljivosti. Pri znanje zdravilnosti naravnih zdravilnih sredstev, naravnih zdravilnih delovnih organizacij in tudi zdraviliško-turističnih krajev v nacionalni zakonodaji ima svojo veljavo in teže tudi na tujem zdraviliškem in turističnem trgu.